

מסורת הש"ס

(א) ולעיל דר. ושי"ן.
(ב) לקמן דר. פסחים כה:
(ג) ופסחים כה:
(ד) כ"ק פאג.
(ה) ופסחים פקד י"א.
(ו) דף פד. (ז) ודברים
כג.
(ח) דף עד.
(ט) ועי"ן. י"ל כשישנה.
רש"י (ז) דף פד.

תורה אור השלם

1. לא תלך רכיל בעמך.
לא תעמוד על דם רעך.
אני י. ויקרא יט טו
2. ולתער לא תעשה דבר.
אין לתער חטא מוח כי
כאשר יקום איש על
רעהו ורצחו נפש
והקדש הזה
דברים כב כו
3. כי בשדה מצאה
עקבה תעצר הקבוצה
ואין מושיע לה.
דברים כב כו
4. ואם לא קרוב אחך
אלך. ולא ידעו
ואספתו אל חור ביתך
והקדש עמך עד דרשך אדוך
אתו ורשבתו לו.
דברים כב כ

מוסף רש"י

וכי עונשין מן הדין.
מדין ק"ו. דייני ממונת
ומלת פשה וולסת עבודה
ופסולי קדשים אלה למד
מק"י. אבל לא לזכות
יועשין ומינה יא. כי
כאשר יקום איש על
רעהו. נעברה המאורסה
מדין (יומא פב.) ובי מה
למדנו מרובצת. שהיא
מחשבת הרואה כן משפט
הדבר הזה (שם) והלא פירש
האדם פטור דכתיב
ולעברה לא תעשה דבר. אלא
נראה כמי שחלל נלמד
כאן ומלא שוקק כאן
ליות למד. והבי קאמר
כדלמא נעברה שניהן ש"ן.
כמו (רש"י דר) ויהי עס
כסין. ולא נאמר ויהי עס
כסין (פסחים כה.) מה
נערה המאורסה ניתן
להזיל. ניתן רשות
לזוהא שהוא דורף אחריה
שיתלנה ממנו בנפשו על
דורף. דמחית ואין מושיע
לה. אלא אם י" מושיע דרך
לחשישה ככל אשר יוכל
אפילו בהינחמה. אם אין יכול
להזיל נאמר חלוצה ויהרגו
(שם) ובעי"ן יומא פב.

בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין

עג.

עין משפט
נר מצוה

בד א מ"י פ"א מה' רואה
הלכה י' מתג לאין קפד
קפה עושי' ח"מ פ"ר חכה
ספיק' א ויכרז אלפס עוד
בפסח' פ"ב דף קמח' :
בבב ב מ"י שם הלכה י'
יא עושי' שם ספיק'
ז:

בבב ד מ"י שם הלכה יא:
ג ה' ו מ"י שם הלכה יד
פאג שם עושי' ח"מ
פ"ר חכה ספיק' א:
גא ד ח מ"י שם הלכה יא
י' פאג שם עושי' ח"מ
ח"מ פ"ר חכה ספיק' ג:

מתני' ואלו שמצילין אותן. מן העבירה: בנפשו. אדם כדי להצילן מן העבירה ומקרא נפקי: אבל הרודף אחר כהמה. לרעה והרעה לעבוד עבודת כוכבים ולחלל שבת וכל שכן שאר כריתות ומיתות כ"ד שאין עריות דלא ניתן להצילו בנפשו אלא מדבר שהוא ערוה ויש בה קלון ופגם לנרדף כגון זכר ונערה המאורסה ומיהו רואה בדיחא כתיב ביה. והאי דנקט כהמה משום דמיתא לעריות ונקט ממי עבודת כוכבים משום דקד"א מימי בק"ו דלקמן) ושבת ממי מיתא בנזירה שיה: גב' לא תעמוד. לא תעמיד עמך על דמו אלא הצילו: לפנמה. לנישה ולזולתה אמרה תורה נמנה להצילה בנפשו דלפנין לקמן מואלין מושיע לה: מן הדין. ק"ו: פקושא הוא. שהוקש רואה לנערה המאורסה וכל היקש וגזירה שיה המושפת הרי הוא כמפורש במקרא ועונשין ממנו לפי שלא ניתנה למדרש מעצמו אבל מקל ומומר שאדם דן ק"ו מעצמו אע"פ שלא קבלו מרבו אין עונשין ממנו דלפנין במכות (דף יד.) ובי מה למדנו מרובצת. כאל לפטור את האונס דקאמר ליה קרא' אין לנערה חטא מוח כי כאשר יקום איש דמשמע כי היכי דהסם אונס פטור הכא נמי פטורה אלא משמע שיה נלמד על הנערה ונמלא שנכתב כאן ללמד הימנה כלומר נמלא אף למד דמשום מילי אחריני איתקוש ודמיהו ילפי מהדרי: מה נערה המאורסה ניתן להצילה. מן העבירה בנפשו אף רואה ובי' ואכתי ילפא נערה מרובצת ששהרג ואל תעבור דלקמן) ומיהו הכא לא אסיקנא במילתיה דר' דאגב גררל אמאי: ומדקאמר אין מושיע מכלל דנערה תשועה: אכדס גופו. כגון נעטב בנהר מניין שאתה מלווה על השבת: ס"ל והשבותו לו. קרא יתירא הוא למדרש השב את גופו לעצמו: בני מילי בנפשו. אם זה הרואה יכול להצילו יצילו: קמ"ל. לא תעמוד על דם רעך לא תעמוד על עמך משמע אלא חזור על כל דדין שלא יאכד דרעך: חייבי כריתות וחיבי מיתות כ"ד. דעריות קאמר דליכא עבירה ופגם ותנא דמתני' נמי הכי סבירא ליה מדלא קא מרמינן סתמא אסתמא ותנא הני והוא הדין לכל עריות: אלמנה לכהן גדול. כ"ג הרודף אלמנה לאונסה אע"פ שיש שם פגם דקא משוי לה חללה אין מצילין אותה בנפשו כדמפרש לקמן) דחייבי לאוין אין ניתנין להזיל בנפשו: נעברה בה עבירה. כב: אין מצילין. דהא אפגימה לה וקרא אפגימה קפיד מדגלי כתיב ולא נעבירות אחרות: יש מושיע לה. ע"י דבר אחר בלא הירגה אין הורגין אותו בנדיפתו שהרי כשישיגוהו' יהיה לה מושיע: האומר. למצילין הרודפין

מתני' ואלו הן שמצילין אותן בנפשו הרודף אחר חברו להרגו יאחר הובר ואחר הנערה המאורסה אבל הרודף אחר כהמה והמחלל את השבת ועובר עבודת כוכבים אין מצילין אותן בנפשו: גב' ת"ר מניין לרודף אחר חברו להרגו שניתן להצילו בנפשו ת"ל ולא תעמוד על דם רעך והא להכי הוא דאתא האי מיכתי ליה לכרתניא "מניין לרואה את חברו שהוא טובע בנהר או חיה גוררתו או לסטין באין עליו שהוא חייב להצילו ת"ל לא תעמוד על דם רעך אין ה"נ ואלא ניתן להצילו בנפשו מנלן אתיא בקל וחומר מנערה המאורסה מה נערה המאורסה שלא בא אלא לפוגמה אמרה תורה ניתן להצילה בנפשו רודף אחר חברו להרגו על אחת כמה וכמה "וכי עונשין מן הדין דבי רבי תנא הקישא הוא "כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש וכי מה למדנו מרובצת מעתה "הרי זה בא ללמד ונמצא למד מקיש רוצח לנערה המאורסה מה נערה המאורסה ניתן להצילה בנפשו אף רוצח ניתן להצילו בנפשו ונערה מאורסה גופה מנלן כרתנא דבי ר' ישמעאל רתנא דבי רבי ישמעאל "ואין מושיע לה הא יש מושיע לה בכל דבר שיכול להושיע גופא מניין לרואה את חברו שהוא טובע בנהר או חיה גוררתו או לסטין באין עליו שהוא חייב להצילו ת"ל לא תעמוד על דם רעך והא מהכא נפקא מהתם נפקא "אבדת גופו מניין ת"ל ויהשבותו לו אי מהתם הוא אמינא ה"מ בנפשיה אבל מיטרח ומיגר אגורי אימא לא קמ"ל תנו רבנן "אחד הרודף אחר חברו להרגו ואחר הובר ואחר נערה המאורסה ואחר חייבי מיתות כ"ד ואחר חייבי כריתות מצילין אותן בנפשו אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט אין מצילין אותן בנפשו "נעברה בה עבירה אין מצילין אותה בנפשו יש לה מושיע אין מצילין אותה בנפשו רבי יהודה אומר אף האומרת הניחו לו שלא ידרגנה מנה"מ אמר קרא "ולנערה לא תעשה דבר אין לנערה חטא מוח נער זה זכור נערה זו נערה המאורסה חטא אלו חייבי כריתות מות אלו חייבי מיתות ב"ד כל הני למה לי צריכי דאי כתב רחמנא נער משום דלאו אורחיה אבל נערה דאורחיה אימא לא ואי כתב רחמנא נערה משום דקא פגים לה אבל נער דלא קא פגים ליה אימא לא ואי כתב רחמנא הני משום

ומת נערה המאורסה שלא בא ובי' ואת ההוא פגם חמור מרובצת שזה בנפילה זה נסיף לאו פירכא היא דהכא לא קפיד קרא אאסורא אלא אפגימ' דהא נעברה בה עבירה או שאין מקפדת על פגמה אין מצילין אותה בנפשו כדמוכח שמעתינן ופשיטא דיש פגם גדול בנהרג מנעברה המאורסה שנאנסה וא"ת ומנא לן דאפגימ' קפיד רחמנא דילמא אאסורא קפיד מדאיתערין למעוטי עובד עבודת כוכבים ומחלל שבת וכהמה וקונטרס פ"י לקמן דאפגימ' קפיד מדגלי כתיב ולא נעבירות אחרות ועוד י"ל דאין מושיע לה משמע דאנשחיה קפיד קרא: הרי זה בא "אסור ונמצא "פירוש ונמצא אף למד דהא ללמד נמי אלא דדרשין לקמן) מה רואה יהרג ואל יעבור וכן כההוא דלעיל בפרק ד' מיתות (דף דה.) משכני אשה מגיד כך כהמו ששני משכניו בנשה וקאמר הרי זה בא ללמד ונמצא למד והיינו נמי אף למד דהא ילפינן מיהיה הערלה בזכר כההוא שמעתינן ולשמואל דמחייב אכור בנן ג' שנים והא דאמר ברש פ"ב דחולין (דף כה.) גבי כבי ואלי הרי זה בא ללמד ונמצא למד מה פסולי המוקדשים בשמיטה הסם נמי יש לפרש דאף למד קאמר דללמד אפסולי המוקדשים נמי קא אמר חמי לפטור מן הממנות כדרשין בפ"ק דבכורות (דף טו.):

אף רוצח ניתן להצילו בנפשו. ואם תאמר מוהוכה בכל אדם נפקא כדרשין לעיל (דף עג.) וי"ל דהסם רשות ואשמעין קרא דאין לו דמים אבל הכא קמ"ל דמוהו להזיל: להצילו בנפשו ב' משמעות השון שמצילין הגדוף בנפשו של רודף אבל לא יתכן לפרש כן כרודף אחר הנהמה ויכולה בה לפיכך נראה לפרש דמצילין את האדם מן העבירה בנפשו של עצמו אבל קשה מנערה המאורסה דקאמר שניתן להצילה בנפשו וא"ת וכיון דמהכא ילפינן דרואה ניתן להצילו בנפשו למה לי קרא בטובע בנהר ויהי גוררתו השתא חברו הורג כדי להזיל הסם לא כ"ש ולא מסתבר למימר דחבירו הורג טפי לאפירוי מאסורא אלא נראה דאי מהכא ה"א עשה קמ"ל הסם דעובר בלאו דלא תעמוד על דם רעך:

תלמוד פ"ב והשבותו לו. הכא מוקי ליה לאבדת גופו ובפרק שני דבבא מציעא (דף כח.) מוקי ליה שלא יאכל עגל לעגלים הסם דריש והשבותו והכא לו יתירה: חייבי כריתות וחייבי מיתות ב"ד. דעריות מיירי דומיא דנערה וא"ת מיפוק ליה מדאיתקוש כל עריות כפ' אחרי מות דלאמרין בריש בבא על יבמתו (יבמות דף נד.) י"ל מדמעט כהמה ש"מ דלא מקשינן הערלה בנהמה בפרק ד' מיתות (לעיל דף נה.):

נער נערה. פירש בקונטרס נער כתיב וקרי נערה מדרש מקרא ומסורת ואף על גב דאמרין בפרק אלו נערות (בבבב) דף מ: (שם) גבי קנס כל מקום שנאמר נער אפילו קטנה נמשעת הכא הוי מ"י למיכתב נערה דעל כרחין לאו בקטנה איירי אלא בבת עונשין ועוד יש לפרש דטובא נערה כתיבי בפרשה ומיהו בסמך משמע דמחד דריש דקאמר אידי דכתב נער כתב נמי כפשיטה דקרא דעל כרחין נערה קרינן דהא נערה מישחתי: משום

אחריו הניחו לו ואל תדרפו אחריו שלא ידרגנה קודם ששיגוהו אף על פי דאנסה היא ומיראה היא דקאמרה אין מצילין אותה וטעמא מפרש לקמן (ע"ן:) לנערה חטא מוח. אטוליה קאי אין מושיע לה וקרא יתירא הוא ולדרשה דהא כתיב ולנערה לא תעשה דבר: נער כתיב וקרינן נערה מדרש מקרא ונדרש מסורת נער להביא את הזכור נערה כמשמעו: דלאו אורחיה. ליבעל ואיכא ציון ובשבת גדול: פגים לה. בנחולין ומגנה על נעלה: דאורחיהו

נערה פירוש אידי דכתב נער למעוטי כהמה כתב נערה כלומר

